

JOAN DE DÉU PRATS

Rètol d'una antiga pensió. És un vestigi del flux migratori que va arribar al barri.

JOAN DE DÉU PRATS

Nena paquistanesa als jardins de l'Hort de Sant Pau. Al col·legi que hi ha al barri, s'arpleguen nois de molts indrets del món.

Baix, botiga d'artesanía africana al carrer de l'Hospital. Actualment està tancada.

JOAN DE DÉU PRATS

El Raval que ja és història

El raval, el barri més pluriètnic i pluricultural de Barcelona, està patint una profunda transformació. La instal·lació de molts edificis públics i els enderrocaments estan canviant la fesomia d'un indret on conviuen la immigració i la marginalitat.

El Fernando, el fotògraf mexicà, s'ha instal·lat al Raval com tants altres estrangers que busquen l'entranya més autèntica de la ciutat. Als vespres, Fernando es reuneix amb uns altres guiris al Marsella decadent, al London modernista o a al Quiet Man irlandès, *pub* recent, que pren el nom de la pel·lícula de John Huston. De tant en tant baixen fins al Cangrejo, on actua Carmen Mairena, escolten l'Edith Piaf al Pastís o entren a la Bodega Bohemia "*donde los artistas nacen*" –i també s'hi moren.

No gaire lluny d'aquest Raval idealitzat, de *Guía del Trotamundos*, allà on el carrer de Sant Ramon desemboca al Nou de la Rambla, hi ha el cementiri d'elefants de les prostitutes. Al carrer de Sant Ramon faran els últims clients les velles i les *yonkis*. Per aquests topanys s'està l'Antonio, el gitano que sobreviu en una cadira de rodes. Moltes nits dorm al ras, a la cadira, cobert amb una manta com si fos un moble. Cristòfol Colom, tot pintat de color d'or vell i arrossegant un carretó amb uns altaueus, torna de guanyar-se la vida fent d'estàtua humana a la Rambla. L'Antonio, mentrestant, mou el cap seguint el ritme de la música d'un *walkman*. El cementiri d'elefants, el van mig esventrar per construir-hi dos blocs de pisos. També van rentar la cara de les façanes dels *meublés*. Però els marginats continuen essent els mateixos.

Roberto és policia. Acaba de sortir de l'acadèmia de policia

d'Àvila i l'han enviat a Barcelona. L'acadèmia de policia hi destina obligatòriament els últims de les promocions perquè no s'hi presenten catalans, a les oposicions. Els policies tampoc no hi volen venir voluntàriament perquè la vida a Barcelona és caríssima i, a més a més, hi ha el problema lingüístic. Roberto i el seu company fa poc que han arribat a la nova comissaria del Raval on voleia una enorme

Molts estrangers s'instal·len al Raval buscant l'entranya més autèntica de la ciutat, que resulta bohèmia, però sobretot sagnant.

bandera espanyola. Roberto i el seu company no saben res del país i menys encara de la gent d'aquest barri. El barri, de vegades, sembla ocupat per la policia. En una mateixa cantonada, s'hi poden veure dues pintades: "*¡Basta de acoso policial!*" i "*Fora heroïna!*". El fet és que, darrerament, no s'hi veuen tants *yonkis*. Però fins fa poc no era estrany de trobar-s'hi nois ajaguts entre els cotxes punxant-se. Sovint, els nois es tancaven als caixers automàtics i, sobre el taulell del caixer, es preparaven la dosi.

El Miquel és jove i vesteix de paisà. Es guàrdia urbà del grup d'estupefaents. Amb un altre municipal demana permís als veïns d'un edifici per instal·lar-se al terrat i espigar un bar freqüentat per magribins, on sospiten que hi ha tràfic d'haixix. Només hi vénen dues tardes. Després no tornen mai més. Potser perquè no poden fer la feina ben feta. Al terrat del davant, solen pujar-hi musulmans a fer petar la xerrada, a escoltar música i a prendre te amb menta.

Raixid és berber. Treballa en una de la mitja dotzena de carnisseries islàmiques que hi ha al barri. Moltes vegades, tot anant a treballar, l'ha detingut la policia. Ell se sent humiliat. La policia només acostuma a detenir immigrants o bé individus de pinta sospitosa. Un dia la policia va detenir un amic de Raixid que acabava d'arribar del Rif. La policia va cridar un intèrpret àrab, però l'amic de Raixid no l'entenia perquè només parlava berber. El divendres, Raixid i el seu amic van a la discreta mesquita de Tarik ben Ziad al carrer de l'Hospital. Algun divendres, per sobre el barri, flota la veu enregistrada del mueztí cridant a oració.

A l'església romànica de Sant Pau del Camp, fa més de mil anys, va ser enterrat Guiffrè II, comte de Barcelona. La làpida mortuòria encara s'hi conserva. A final del 900, Al-Mansur, el cabdill àrab, va destruir en una de les seves ràtzies l'església, que es va haver de bastir de nou. Enmig del brogit del barri xinès i del Paral·lel, Sant Pau del Camp guarda un petit claustre

A l'esquerra, rètol d'una antiga pensió al carrer de la Riereta, davant la caserna de la guàrdia civil. Al mig, cantonada del carrer de les Carretes amb Lleialtat. Fins fa poc temps, parada obligada de les patrulles de la policia motoritzada per demanar la documentació als sospitosos. A la dreta, antiga fàbrica del carrer de la Reina Amàlia. Actualment, pisos.

JOAN DE DÉU PRATS

JOAN DE DÉU PRATS

A l'esquerra, entrada en un pati interior del carrer de la Reina Amàlia. A la dreta, església romànica de Sant Pau del Camp amb les antigues xemeneies de FECSA al fons.

JOAN DE DÉU PRATS

JOAN DE DÉU PRATS

JOAN DE DÉU PRATS

D'esquerra a dreta, les agrupacions i corals abunden al Raval. A més de carnisseries islàmiques, els paquistanesos han instal·lat al barri botigues de queviures, videoclubs on lloguen exclusivament pel·lícules índies (el país que produeix més pel·lícules del món), perruqueries i restaurants. Detall d'una façana de botiga del carrer del Marquès de Barberà. Baix, a l'esquerra, membres de la Coral els Canaris (fundada al 1930) durant la festa de la segona pasqua. A la dreta, comerç del carrer d'Espalter, un dels indrets més degradats de la ciutat.

JOAN DE DÉU PRATS

JOAN DE DÉU PRATS

JOAN DE DÉU PRATS

Vista del barri xinès. Al fons la catedral i l'església del Pi.

del segle XIII. El Lluïset és il·lustrador i viu davant l'església de Sant Pau. Segons comenta, el Raval és un barri molt cosmopolita perquè és l'indret més multiracial i multicultural de tota la ciutat. Dominicans, filipins, africans, magribins, paquistanesos, europeus i sud-americans hi conviuen. Prova n'és el col·legi que hi ha a tocar l'església, anomenat l'ONU per la mescla de races que hi estudien. Aquest grup escolar és un magnífic edifici d'obra vista de l'època de la segona república, realitzat per Josep Goday al 1935. Eren temps en què la Generalitat no tenia competències en cultura i educació i s'havia de crear els seus propis centres, si volia disposar d'escola pública en català, perquè no podia utilitzar els col·legis de la xarxa estatal. Al Raval hi ha força edificis de la segona meitat del segle XIX. Del regnat d'Isabel II. Temps d'epidèmies de còlera a Barcelona, d'enderrocament de muralles que encotillaven la ciutat, de socialisme utòpic, de republicans federals i de la primera vaga general de l'estat espanyol. El Lluïset se'n coneix uns quants, d'aquests edificis, de quan ell buscava pis. El Lluïset s'ha pres un cafè al Parador del Café, bar que arreplega jubilats, parats i mosaics amb representacions africanes de ranci sabor dels anys 50. Després passa per davant l'antiga fàbrica de gelats on assaja Vol Ras. Trencava per l'Hort de la Bomba, carrer fins fa poc ple d'evocació per la irregularitat de les seves grosses llambordes, ara ofegades sota una capa de quitrà. Mes endalt, creua Lleialtat i s'interessa per la feina d'un amic que pinta a l'antiga fàbrica

habilitada de multitaller d'artistes del carrer de l'Aurora. Fan unes cerveses a Casa Alfonso, bar agre presidit per un cap de toro i adornat amb cartells de toreig. Després, tots dos puguen barri amunt. Un mural de Calvo, molt "Color contra el racisme". Tots contra el feixisme". Els nazis es despengen de tant en tant pel Raval per apallissar gent. En una ocasió van entrar al Lokal anarquista del carrer de la Cera i van fer-hi força destrosses. El Lluïset i el seu amic arriben on el Raval es fa més poètic, perquè té la plaça del Dubte i el carrer de la Lluna i es planten a l'estudi del Perret, instal·lat també en una antiga fàbrica i on avui exposa Raúl, un il·lustrador madrileny.

Zulema és una prostituta de l'esbudellat carrer de Robadors. Zulema és bòsnia i quan fa un client,

xa de parar la mà, se'n torna al carrer de les Carretes. Es compra una cervesa a la botiga dels paquistanesos, que sempre roman oberta, i xerra amb Winston-Marlboro, l'àrab que ven tabac de contraban al carrer. Winston-Marlboro només té un parell de paquets a la mà. La mercaderia, la guarda sota una tapa del pas de l'aigua que hi ha a terra, per si de cas hi ha una pescada dels municipals. Salomón sovint s'afegeix a la nombrosa cua de l'obra social l'Hora de Déu. Allí li donen queviures per a sobreviure uns quants dies. Si alguna tarda passa gana, s'apropa a la Misión Evangelista Grupo Nueva Vida, del carrer de Robadors, i aguanta el sermó resignadament fins que arriba l'hora de l'entrepà.

L'Alfonso és de Granada i fa la mili a la caserna de la guàrdia civil

JOAN DE DÉU PRATS

Dalt, passatge Bernardí Martorell, inaugurat al 1849. Uneix el carrer de l'Hospital amb el de Sant Rafael, on hi ha el famós restaurant Casa Leopoldo, freqüentat per l'escriptor Vázquez Montalbán. A la dreta, portes del carrer de Sant Jeroni. Al davant hi ha un ras, per l'enderrocament de tota una illa de cases.

Al Raval va trobar la mort Salvador Seguí, el noi del sucre, que té dues plaques recordatòries a la cruïlla on va ser assassinat.

una vegada ha pujat a l'habitació, abaixa primer la llum i després es treu les ulleres de sol. Zulema, de vegades, quan té ganes d'afecte, es dona més i es deixa besar la boca. Amb l'ull bo veu com el carrer de Robadors va desapareixent lentament a cop d'enderrocaments. Només resten oberts alguns bars com l'Oregon, el Takata, l'Onuba i el Triánón. Quan van començar els enderrocaments la gent de la zona va protestar. Dels diners que generen les prostitutes, en depenen restaurants de menjar casolà, perruqueries, perfumeries i alguns altres comerços.

Salomón és un guineà que pidola per la porta falsa de la Boqueria, a la plaça de la Gardunya. Quan dei-

JOAN DE DÉU PRATS

del carrer de Sant Pau. L'Alfonso fa guàrdia rere un parapet blindat. Quan arriba algun comandament, la primera cosa que fa el seu company és passar un mirall pels baixos del vehicle per veure si porta cap bomba adossada. Però l'ensurt més gros que ha tingut l'Alfonso, no l'hi han pas fet els terroristes, sinó la gota freda. El setembre passat, mentre feia guàrdia, va caure una tamborinada d'aigua impressionant que va arrossegar cotxes i contenidors d'escombraries fins a fer-los topar amb el mur de davant la caserna, on anaven apilant-se els uns damunt els altres. Guifrè II, que reposa al costat, va quedar negat durant unes hores, com totes les plantes baixes dels parroquians

del Raval de Sant Pau del Camp, que cada tardor han de suportar respectivament les inundacions.

El Ramiro està aturat. El Ramiro és soci de la Societat Coral els Canaris fundada l'any 1930. La Societat Coral els Canaris és una de les moltes societats corals del Raval, com ara la Rosa d'Abril, la Barcarola, les Flors de Maig, els Trobadors, hereves totes elles dels cors republicans i obreristes d'Anselm Clavé. El Raval ha estat i continua essent la porta de Barcelona a la immigració. Al 1970, quan culminà l'onada immigratòria, el 37,6% de la població de Catalunya havia nascut fora del país. Per apreciar la importància d'aquest fenomen cal tenir present que als Estats Units i a l'Argentina no han passat del 30% de població immigrada en el moment de màxima recepció d'immigrants. Els primers immigrants van ser valencians i aragonesos, al tombant del segle passat. Aquest segle, hi han vingut majoritàriament andalusos i murcians. I a les portes del segle XXI, hi arriba gent de l'anomenat Tercer Món. El Raval ha estat, i continua essent-ho en part, un barri obrer i menestral. A la cantonada del carrer de Sant Rafael amb el de la Cadena, on ara trafiquen amb haixix, va trobar la mort Salvador Seguí, el noi del sucre, dirigent de la CNT assassinat per pistolers del Sindicat Lliure el març del 1923. Hi ha dues plaques recordatòries del sindicalista en aquesta cruïlla. L'una diu: "Nosaltres, els treballadors, amb una Catalunya independent, no hi perdríem res, ans al contrari, hi guanyaríem molt. 1919. Salvador Seguí." L'altra fa: "En el 61è aniversari del seu as-

sassinat pels pistolers a sou de la burgesia catalana. 1 de Maig de 1984". El Ramiro passa moltes hores mortes a la societat coral xerrant, jugant al dòmino o prenent una cervesa. De tant en tant li surt una feina ocasional. A les festes més assenyalades, com la segona pasqua, els socis desfilen pels carrers amb túbals, tambors i trompetes. Toquen i canten cançons populars i hi ha molta pirotècnia. Tanmateix, és una festa ignorada de la resta de barcelonins. Molts dels socis d'aquestes corals eren immigrants, però, des de fa força temps, són catalans.

La Roser és gitana del Raval. Només té quinze anys, però gairabé és una dona. Li agrada de vestir extremada i, com les seves amigues gitanes, té els cabells llisos i llargs fins a la cintura. Els gitanos van

El raval és la porta de Barcelona a la immigració, però també ha estat un barri obrer i menestral.

arribar a Barcelona al segle XIV des de l'Indostan. No fa gaire, molts s'han fet evangelistes. Una religió que manifesta més a flor de pell els sentiments humans. Mentre la Roser es dirigeix a l'església evangèlica de Filadèlfia amb les amigues tot xerrant en un català cristal·lí i sonor que sembla de fora ciutat, passa per davant una botiga paquistanesa. Potser no sap que procedeixen del mateix indret i que són de la mateixa raça, encara que l'home de la botiga hagi arribat sis segles més tard.

La senyora Eulàlia va a comprar a la botiga de cuit. La mestressa de la botiga es queixa perquè amb tants enderrocaments, cada cop perd més clientela. No trigaran

JOAN DE DÉU PRATS

A l'esquerra, botiga de música del carrer del Carme. A la dreta, monument a Salvador Seguí, al cor del barri xinès.

gaire a ensorrar, allà on el carrer de Sant Pau s'obre al Paral·lel, l'edifici on hi havia el Gran Pay-Pay, la famosa sala de festes de principi de segle. La senyora Eulàlia diu que avui plourà perquè li fan mal els peus. El seu marit, jubilat, s'entreté al terrat amb els coloms. Abans, als terrats del barri hi havia molts colomers. La senyora Eulàlia es pren amb molta calma el pujar les escales fins el replà. Al Raval, pocs edificis disposen d'ascensor. Ella encara es val, però hi ha moltes persones grans que fa anys que no surten de casa. Abans de pujar-hi mira al llarg del carrer amb tots aquells balcons plens de roba estesa. Pocs edificis del Raval compten amb galeria i han de ventilar al carrer les intimitats de casa. Mentre puja les escales la senyora Eulàlia es diu que el barri ja no és el que era. D'una banda, al Raval de Ponent, la profunda transformació que representa el nou Museu d'Art Contemporani, el Centre de Cultura Contemporània i el centre de Documentació Històrico-social situat a l'antiga casa de la Caritat, més la futura construcció de la Facultat de Geografia; i d'altra, al barri xinès, el bulevard que s'obre pas a cop d'enderrocaments, des del Nou de la Rambla fins al carrer del Carme, un projecte ambiciós que sufraga en un 85% el Fons de Cohesió de la Unió Europea, farà que tot l'antic districte V, el Raval, deixi per sempre més de ser un barri popular..., però també sòrdid i marginat. La senyora Eulàlia arriba al replà, empeny la vella porta i amb un sospir ple de nostàlgies es refugia dintre de casa.

Joan de Déu Prats

JOAN DE DÉU PRATS

Detenció d'un sospitós de robatori, a Lleialtat. Un dels policies es posa uns guants per escorcollar el sospitós.